

КИЇВСЬКИЙ УНІВЕРСИТЕТ ІМЕНІ БОРИСА ГРІНЧЕНКА
УНІВЕРСИТЕТСЬКИЙ КОЛЕДЖ

Циклова комісія з педагогічної освіти

«ЗАТВЕРДЖУЮ»
Проректор з науково-методичної
та навчальної роботи
О.Б. Жильцов
«11» 09 2019 р.

РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Основи психодіагностики і корекції

для студентів

спеціальності 231 Соціальна робота

освітнього рівня молодший спеціаліст

освітньої програми Соціальна педагогіка

КИЇВСЬКИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІМЕНІ БОРИСА ГРІНЧЕНКА
Ідентифікаційний код 02136554
Начальник відділу
моніторингу якості освіти
Програма № 1190/19
(підпис)

Київ – 2019

Розробник: Винар Валентина Іванівна,
викладач циклової комісії з педагогічної освіти
Університетського коледжу
Київського університету імені Бориса Грінченка

Робочу програму розглянуто і затверджено на засіданні циклової комісії з педагогічної освіти

Протокол від « 29 » серпня 2019 р. № 1

Голова циклової комісії Н.М. Діденко

Робочу програму перевірено
« 30 » серпня 2019 р.

Заступник директора з навчально-методичної роботи З.Л.Гейхман

Заступник директора з навчальної роботи Я.В. Карлінська

Пролонговано:

на 20__/20__ н.р. (_____), « ____ » _____ 20__ р., протокол № ____

на 20__/20__ н.р. (_____), « ____ » _____ 20__ р., протокол № ____

на 20__/20__ н.р. (_____), « ____ » _____ 20__ р., протокол № ____

на 20__/20__ н.р. (_____), « ____ » _____ 20__ р., протокол № ____

1. Опис навчальної дисципліни

Найменування показників	Характеристика навчальної дисципліни	
	денна форма навчання	
Вид дисципліни	обов'язкова	
Мова викладання, навчання, оцінювання	українська	
Загальний обсяг кредитів/годин	4,5 /135	
Курс	4	
Семестр	7	8
Кількість змістових модулів з розподілом:	4	
Обсяг кредитів	2	2,5
Обсяг годин, в тому числі:	60	75
Аудиторні	36	46
Модульний контроль	4	4
Семестровий контроль	-	-
Самостійна робота	20	25
Форма семестрового контролю	екзамен	

2. Мета та завдання навчальної дисципліни.

Мета: забезпечення майбутніх соціальних педагогів основами психологічних знань із психодіагностичної та психокорекційної психології, озброєння умінням застосовувати на практиці психодіагностичний інструментарій, використовуючи загальні теоретико-методологічні принципи психодіагностики та корекції.

Завдання: дана дисципліна спрямована на досягнення таких компетентностей випускника, які сприятимуть успішному проведенню різних форм психологічної роботи з учнями в закладі шкільної освіти з метою надання необхідної психодіагностичної та корекційної допомоги, враховуючи при цьому індивідуальні-типологічні, особистісні, гендерні та вікові особливості, психічний стан, соціальний і психологічний статус, обставини життя й розвитку дитини.

У результаті вивчення навчальної дисципліни у студента мають бути сформовані такі **предметні компетентності:**

- знання сучасних тенденцій розвитку психодіагностики та психотерапії;
- усвідомлення форм і методів взаємодії соціального педагога з іншими суб'єктами навчально-виховного процесу;
- уміння співставляти теоретичні, практичні і методичні аспекти діагностичної та корекційної роботи.
- знання ключових понять, категорій та методів практичної психології;
- розуміння типології та причин відхилень психічного і особистісного розвитку різних категорій дітей, підлітків, молоді та шляхи їх діагностики та корекції;
- уміння правильно з методичної точки зору проводити діагностичні процедури;
- розуміння різних підходів та психотехнік діагностичної та корекційної роботи;
- застосовування принципів та методів шкільної психодіагностики та психокорекції;
- розуміння динаміки і структури психодіагностичного та корекційного процесу;
- уміння доцільно обирати корекційні методи і програми та правильно їх використовувати;
- здатність проведення анкетування, тестування, індивідуальної та групової бесіди, спостереження, розвивальних занять, використання елементів психогімнастики, психотренінгу, ігрової психокорекції;
- оволодіння навиками обробки та інтерпретації результатів методик, формулювання відповідних висновків на їх основі;
- уміння працювати з комп'ютеризованими психодіагностичними методиками;
- оволодіння основами професійної етики.

У результаті вивчення навчальної дисципліни студенти зможуть:

- розуміти динаміку і структуру психодіагностичного та корекційного процесу;
- усвідомлювати зв'язки теоретичних проблем психодіагностики з психологічною практикою;
- вміти визначати точність, надійність та валідність методик у процесі їх відбору для конкретного психодіагностичного обстеження;
- орієнтуватися в різноманітних видах тестів, відбирати методи для проведення певного типу дослідження, усвідомлювати їх доцільність, обмеження та переваги;
- визначати якою мірою стандартизовані самозвіти, тестові норми можна застосовувати в певному культурному середовищі, з даним контингентом;
- методично правильно проводити анкетування, тестування, індивідуальні та групові бесіди, спостереження, психокорекційні заняття з використанням елементів психогімнастики, психотренінгу, ігрової психокорекції та інших методів;
- володіти навиками обробки та інтерпретації результатів методик, формулювання відповідних висновків на їх основі;
- проводити адаптацію та перевірку тестів по основних психометричних критеріях;
- здатність співставляти теоретичні, практичні і методичні аспекти діагностичної та корекційної роботи.

4. Структура навчальної дисципліни.

Назви змістових модулів і тем	Розподіл годин між видами робіт						
	Аудиторна						
	усього	лекції	сем.	пр.	лаб.	інд.	с.р.
1	2	3	4	5	6	7	8
Змістовий модуль 1. Психодіагностика як наука та практична діяльність.							
Тема 1. Предмет та структура сучасної психодіагностики.	8	2				2	4
Тема 2. Психодіагностичні методи.	8	2	2				4
Тема 3. Проективний метод як діагностична процедура.	8	2		2		2	2
Модульна контрольна робота №1	2						
Разом за змістовим модулем 1	26	6	2	2		4	10
Змістовий модуль 2. Психодіагностика психічних процесів та емоційно-вольової сфери особистості.							
Тема 4. Особливості психодіагностики пізнавальних процесів.	8	2	2			2	2
Тема 5. Психодіагностика інтелекту	9	2	2	2			3
Тема 6. Психодіагностика здібностей.	8	2		2		2	2
Тема 7. Психодіагностика емоційно-вольової сфери особистості.	7	2		2			3
Модульний контроль	2						
Разом за змістовим модулем 2	34	8	4	6		4	10
Усього годин за семестр							
	60	14	6	8		8	20
Змістовий модуль 3. Психодіагностика індивідуально-психологічних властивостей особистості							
Тема 8. Діагностика типології та рис особистості.	9	2	2	2			3
Тема 9. Психодіагностика темпераменту та характеру	9	2		2		2	3
Тема 10. Психодіагностика мотивації	9	2		2		2	3
Тема 11. Діагностика міжособистісних стосунків.	9	2	2	2			3
Модульна контроль	2						
Разом за змістовим модулем 3.	38	8	4	8		4	12
Змістовий модуль 4. Психокорекція як базовий складник професійної діяльності							
Тема 12. Зміст та структура психокорекції.	9	2	2			2	3
Тема 13. Методи, психотехніки, технології практичної психокорекції.	8	2		2			4
Тема 14. Індивідуальна і групова психокорекція.	9	2	2			2	3
Тема 15. Психокорекція дитячо-батьківських і сімейних відношень.	9	2		2		2	3
Модульний контроль	2						
Разом за змістовим модулем 4.	37	8	4	4		6	13
Усього годин за семестр							
	75	16	8	12		10	25
Усього годин за курс							
	135*	30	14	20		18	45

* З урахуванням модульних контрольних робіт (8 годин)

5. Програма навчальної дисципліни

Змістовний модуль 1. Психодіагностика як наука та практична діяльність.

Тема 1. Предмет та структура сучасної психодіагностики.

Уявлення про психодіагностику. Предмет психодіагностики. Цілі та завдання психодіагностики. Наукова психодіагностика і психодіагностична практика. Психологічний діагноз. Галузі психодіагностики. Зв'язок психодіагностики з іншими науками. Области практичного використання результатів психодіагностики. Історія розвитку психодіагностики. Методологічні основи психодіагностики. Від магії до науки: етапи розвитку наукової психодіагностики. Внесок у становлення психодіагностики Дж.Кеттела, А.Біне, Ф.Гальтона. Розвиток психодіагностики у радянський період, розвиток психодіагностики в радянські часи і в сучасній Україні (В.М.Блейхер, Л.Ф.Бурлачук).

Ключові слова. психодіагностика, психологічний діагноз, диференціальна психологія, донаукова психодіагностика, наукова психодіагностика, сучасна психодіагностика.

Основна література: 1, 4, 5. *Додаткова література:* 5, 9, 12, 16

Тема 2. Психодіагностичні методи. Метод тестів у психодіагностиці.

Поняття методу і методики в психодіагностиці. Основні підходи до класифікації психодіагностичних методів і методик. Переваги і недоліки різних видів психодіагностичних методик. Індивідуальна і групова психодіагностика. Спостереження. Види, переваги і недоліки методу спостереження. Складання протоколу і карти спостереження. Опитувальні методи. Бесіда, інтерв'ю та анкетування. Метод експерименту. Тестування. Види тестів. Особливості тестування дорослих і дітей. Кількісні і якісні методи діагностики. Стандартизовані і нестандартизовані методи. Методи теоретичні й емпіричні. Методи отримання Т-, L- і Q-даних. Методи аналізу й інтерпретації даних психодіагностики.

Ключові слова. методи, методики, емпіричні методи, теоретичні методи, спостереження, експеримент, анкетування, тестування, інтерв'ю, бесіда, опитування, відкриті і закриті запитання, аналіз продуктів діяльності, проєктивні методи, стандартизовані і нестандартизовані методи, методи аналізу й інтерпретації даних.

Семінар 1. Психодіагностичні методи. Метод тестів у психодіагностиці. (2 год.)

Основна література: 1, 4, 5. *Додаткова література:* 5, 9, 12, 16.

Тема 3. Проєктивний метод як діагностична процедура.

Методологічна основа проєктивних методів. Уявлення про проєкцію в психології і психодіагностиці. Важливість усвідомлення феномену контрпроєктивності у процесі використання проєктивних методик. Надійність та валідність проєктивних тестів. Класи проєктивних методик: конструктивні проєктивні методики, інтерпретативні проєктивні методики, експресивні проєктивні методики, імпресивні проєктивні методики, конструктивні та інші проєктивні методики. Тест чорнильних плям Роршаха. Проєктивні малюнки «Будинок. Дерево. Людина», «Малюнок сім'ї», «Неіснуюча тварина». Тести вибору в ситуаціях. ТАТ. Тест Люшера. Вербальні проєктивні методи. Метод незакінчених речень. Основні поняття теми: Проєктивність людської психіки. Класи проєктивних методик. Тест Роршаха. Малюнкові тести. Кольоровий тест Люшера. Тематико-аперцепційний тест (ТАТ). Вербальні проєктивні тести. Обробка даних та інтерпретація результатів проєктивних методик. Переваги і недоліки проєктивних методів. Проєктивні методи та межі їх застосування.

Практичне заняття 1. Проєктивний метод як діагностична процедура. (2 год.)

Основна література: 1, 4, 5. *Додаткова література:* 1, 2, 20.

Змістовний модуль 2. Психодіагностика психічних процесів та емоційно-вольової сфери особистості.

Тема 4. Особливості психодіагностики пізнавальних процесів.

Пізнавальні, або когнітивні процеси: пам'ять, увага, мислення. Комплексне дослідження пізнавальних процесів. Довільне і мимовільне запам'ятовування. Тести на запам'ятовування цифр, слів, картинок. Дослідження оперативної, наочно-образної і вербально-логічної пам'яті. Дослідження показників уваги: обсягу, стійкості, концентрації, переключення, розподілу. Дослідження наочнодієвого і наочно-образного мислення. Дослідження вербального і асоціативного мислення. Специфіка вікових змін пізнавальних процесів упродовж онтогенезу людини. Основні поняття теми: пізнавальні (когнітивні) процеси, пам'ять, увага, мислення, довільні і мимовільні пізнавальні процеси, образна і вербальнологічна пам'ять, мислительні операції, наочно-дієве, наочно-образне, вербальне та асоціативне мислення.

Семінар 2. Особливості психодіагностики пізнавальних процесів. (2 год.)

Основна література: 1, 4, 5. *Додаткова література:* 1, 4, 12, 15, 16.

Тема 5 Психодіагностика інтелекту.

Історичний екскурс щодо поняття інтелекту та його вимірювання. Перші тести вимірювання інтелекту (Дж.Кеттел, А.Біне). Еволюція і напрями розробки тестів інтелекту. Основні принципи та модифікації тесту Біне (Біне-Сімона). Концепція генерального фактору інтелекту. Вікові норми у вимірюванні інтелекту. Поняття про коефіцієнт інтелекту. Вимірювання IQ та його статистичні показники. Сучасні тести інтелекту. Вербальні та невербальні шкали. Тести Айзенка, Равена, Векслера, Амтхауера. Похибки у вимірюванні інтелекту. Відносна залежність у вимірюванні інтелекту та творчих здібностей людини. Концепція емоційного інтелекту. Соціальний інтелект. Основні поняття теми: Розумовий розвиток і інтелект. Типи інтелекту. Соціальний інтелект. Емоційний інтелект. Структура інтелекту. Діагностика інтелекту. Тести інтелекту. Коефіцієнт інтелекту.

Семінар 3. Психодіагностика інтелекту. (2 год.)

Практичне заняття 2. Психодіагностика інтелекту. (2 год.)

Основна література: 1, 4, 5. *Додаткова література:* 1, 4, 12, 15, 16.

Тема 6. Психодіагностика здібностей.

Діагностика спеціальних здібностей особистості. Діагностика творчості. Діагностика обдарованості. Поняття про психологію праці, профорієнтацію та професійний відбір. Групові та індивідуальні складові процесу психодіагностики в галузі профорієнтації.

Комп'ютерні пакети психодіагностичних профорієнтаційних методик. Важливість орієнтації на власний вибір професії клієнтом у профорієнтаційній діагностиці. Особливості психодіагностичного процесу у професійному відборі. Психодіагностика мотивації.

Ключові слова. Потреби. Мотивація. Загальні здібності. Спеціальні здібності. Профорієнтація. Профвідбір. Методики профорієнтації. Діагностика обдарованості.

Практичне заняття 3. Психодіагностика здібностей. (2 год.)

Основна література: 1, 4, 5. *Додаткова література:* 1, 4, 9, 7.

Тема 7. Психодіагностика емоційно-вольової сфери особистості.

Емоційна індивідуальність особистості: динамічні особливості почуттів, емоційні риси характеру, загальна емоційна спрямованість особистості. Діагностика емоційних властивостей особистості. Темперамент та емоційні прояви особистості. Емоційні риси характеру. Діагностика емпатійності. Діагностика емоційних станів особистості. Методика Спілбергера (діагностика ситуативної та особистісної тривожності). Методика Філліпса. Опитувальник САН.

Діагностика емоційної спрямованості особистості. Типи загальної емоційної спрямованості (альтруїстичний, комунікативний, праксичний, гностичний, романтичний, пугнічний, естетичний, глоричний, акізитивний, гедонічний).

Стрес, види стресів, динаміка стресового стану, індивідуальний сценарій стресової поведінки. Діагностика вольової сфери особистості.

Ключові слова. Емоційна індивідуальність особистості, динамічні особливості почуттів, емоційні риси характеру, стрес, індивідуальний сценарій стресової поведінки, емпатійність, емоційна спрямованість особистості, типи емоційної спрямованості: альтруїстичний, комунікативний, праксичний, гностичний, романтичний, пугнічний, естетичний, глоричний, акізитивний, гедонічний.

Практичне заняття 4. Психодіагностика емоційно-вольової сфери особистості. (2 год.)

Основна література: 1, 4, 5. *Додаткова література:* 4, 9, 12, 21.

Змістовний модуль 3. Психодіагностика індивідуально-психологічних властивостей особистості.

Тема 8. Діагностика типології та рис особистості.

Теорії особистості в психодіагностиці. Принципи конструювання особистісних опитувальників і тестів. Тестова діагностика особистості. Особистісні опитувальники і тести та їх класифікація. Діагностика темпераменту і характеру. Тестове дослідження акцентуацій характеру (за А.Є.Лічко). Апаратне вимірювання властивостей темпераменту.

Тести-опитувальники темпераменту. Багатофакторні методики вимірювання рис, якостей, особистісних проявів. Тест Леонгарда. Шістнадцятифакторний опитувальник Кеттела. Мінесотський багатофакторний особистісний опитувальник та його модифікації. Особистісні тести Г.Айзенка та їх еволюція.

Ключові слова. Вимірювання особистості. ММРІ. Тест Кеттела. Тестове дослідження акцентуацій характеру. А.Лічко. Тест Леонгарда. Особистісні тести Г.Айзенка.

Семінар 4. Діагностика типології та рис особистості. (2 год.)

Практичне заняття 5. Діагностика типології та рис особистості. (2 год.)

Основна література: 1, 4, 5. *Додаткова література:* 2, 8, 15, 16, 17.

Тема 9. Психодіагностика темпераменту та характеру.

Традиційні концепції темпераменту. Дослідження І.П. Павлова про співвідношення типів ВНД та типів темпераменту.

Характеристика методик дослідження темпераменту, які спираються на традиційні уявлення про темперамент (особистісний опитувальник Айзенка, опитувальник Я.Стреляу). Сучасні концепції темпераменту (функціонально-системна організація роботи мозку П.К. Анохіна) та основні положення цієї концепції. Характеристика методики Русалова для діагностики темпераменту з точки зору концепції П.К. Анохіна.

Різноманітні підходи при вивченні характеру та методики, за допомогою яких діагностують прояви характеру (ММРІ, акцентуації характеру К. Леонгарда). Характеристика інтроверсії-екстраверсії, нейротизму, психотизму. Особистісний опитувальник Шмішека.

Ключові слова. Екстраверсія, інтроверсія, екстраверти, інтроверти, амбаверти, емоційна стабільність (нестабільність), темперамент, холерик, сангвінік, флегматик, меланхолік, сила, рівноваженість, рухливість, характер, риси характеру, акцентуації характеру, типи акцентуацій.

Практичне заняття 6. Психодіагностика темпераменту та характеру. (2 год.)

Основна література: 1, 4, 5. *Додаткова література:* 2, 8, 15, 16, 17.

Тема 10. Психодіагностика мотивації.

Концептуальний опис мотиваційної сфери особистості. Різні схеми аналізу мотивації. Мотив і мотивація. Моделі мотивації: змістовні та процесуальні. Мотиви і потреби. Індикатори мотивації. Операційні індикатори, що опосередковують процеси, та критерії мотивації. Основні підходи до класифікації мотивів діяльності. Прямі методи психодіагностики мотиваційної сфери особистості. Проективні методи діагностики потреб та мотивів. Малюнковий тест фрустрації Розенцвейга. Методика мотиваційної індукції Ж.Ньютона.

Тест гумористичних фраз. Вимірювання мотивації досягнення. Опитувальник для вимірювання потреби в досягненні. Тест-питальник А. Мехрабіана для вимірювання мотивації досягнення: мотив прагнення до успіху і мотив уникнення невдачі (запропонована М.Ш. Магомед-Бміновим). Шкала оцінки мотивації схвалення (Д.Крауна, Д.Маслоу). Визначення рівня домагань. "Моторна проба Шварцландера".

Ключові слова. мотив, мотивація, змістовні та процесуальні моделі мотивації, операційні індикатори мотивації, потреби, малюнковий тест, мотивація досягнення, тест гумористичних фраз, мотив прагнення до успіху, мотив уникнення невдачі, рівень домагань, методика мотиваційної індукції.

Практичне заняття 7. Психодіагностика мотивації. (2 год.).

Основна література: 1, 4, 5. *Додаткова література:* 1, 3, 12, 15, 16.

Тема 11. Діагностика міжособистісних стосунків.

Психодіагностика міжособистісних стосунків. Об'єкт і методи психодіагностики міжособистісних стосунків. Види методів психодіагностики міжособистісних стосунків. Класифікація методів психодіагностики міжособистісних стосунків та її обґрунтування. "Межі" застосування методів психодіагностики міжособистісних стосунків у малих і великих групах. Соціометричне дослідження міжособистісних стосунків. Робота з методиками Р. Жіля та Т. Лірі, а також проективними методиками "Моя сім'я", "Сім'я, яку мені хотілось би мати" і тестом М. Люшера для діагностики проблем сімейного спілкування.

Ключові слова. Мала соціальна група, колектив, взаємодія, спілкування, потреба в спілкуванні, комунікативні і організаторські уміння, конфлікт, методики непрямой оцінки міжособистісних взаємин, методика експертної оцінки, соціометричне вимірювання, референтометрія, ціннісно-орієнтовна єдність групи, соціально-психологічний клімат групи, соціонічні тести, лідерство.

Семінар 5. Діагностика міжособистісних стосунків. (2 год.)

Практичне заняття 8. Діагностика міжособистісних стосунків. (2 год.).

Основна література: 1, 4, 5. *Додаткова література:* 3, 4, 9, 16, 17.

Змістовний модуль 4. Психокорекція як базовий складник професійної діяльності.

Тема 12. Зміст та структура психокорекції.

Сутність поняття психологічна корекція. Види психологічної корекції. Основні принципи, цілі, задачі психокорекційної роботи. Вимоги, що ставляться до фахівця, який здійснює психокорекційну роботу. Основні компоненти професійної готовності до корекційного впливу. Принципи побудови та основні види психокорекційних програм. Основні вимоги до складання психокорекційних програм. Оцінка ефективності психокорекції. Фактори ефективності психокорекції.

Ключові слова. психологічна допомога, психотерапія, психокорекція, психокорекційна програма, напрямки психокорекції, види психокорекції.

Семінар 6. Зміст та структура психокорекції. (2 год.)

Основна література: 1, 2, 3, 5. *Додаткова література:* 5, 14, 17, 19.

Тема 13. Методи, психотехніки, технології практичної психокорекції .

Загальна характеристика методу ігротерапія. Вимоги до умов проведення ігротерапії. Вимоги до особистості та професійної підготовки ігротерапевта. Сутність та цілі арттерапії. Огляд напрямів арттерапії (музикотерапія, бібліотерапія, танцювальна терапія, проєктивний малюнок, складання історій, сказкотерапія, лялькотерапія). Психогімнастика та її структура. Методи поведінкової корекції. Психодрама: зміст та методики.

Ключові слова. Ігротерапія, арттерапія, музикотерапія, бібліотерапія, танцювальна терапія, проєктивний малюнок, складання історій, сказкотерапія, лялькотерапія, психогімнастика, психодрама.

Практичне заняття 9. Методи, психотехніки, технології практичної психокорекції. (2 год.)

Основна література: 1, 2, 3, 5. *Додаткова література:* 5, 14, 17,19.

Тема 14 . Індивідуальна і групова психокорекціяє.

Основні методи та стадії індивідуальної психокорекції. Групова психокорекція та її специфіка. Особливості комплектування групи. Групова динаміка. Базові засади керівництва психокорекційною групою. Основні задачі керівника психокорекційної групи. Робота під наглядом супервізора. Ко-тренери. Типові помилки керівника групи. Етичні вимоги до керівника групи. Загальна характеристика видів корекційних груп. Тренінгові групи та соціальнопсихологічний тренінг. Групи зустрічей. Гештальтгрупи. Групи вмінь. Тілесноорієнтовані групи. Групова дискусія як метод групової роботи.

Ключові слова. Індивідуальна та групова психокорекція, групова динаміка, супервізія, ко-тренери, соціально-психологічний тренінг, групи зустрічей, гештальтгрупи, групи вмінь, тілесно-орієнтовані групи, групова дискусія.

Семінар 7. Індивідуальна і групова психокорекція. (2 год.)

Основна література: 1, 2, 3, 5. *Додаткова література:* 3, 13,14, 18.

Тема 15. Психокорекція дитячо-батьківських і сімейних відношень.

Технологія сімейного консультування батьків та дітей. Взаємостосунки батьків з дітьми дошкільного, віку. Основне коло питань, що хвилюють батьків дошкільників. Правила ефективної взаємодії та спілкування. Соціально-психологічне консультування батьків молодших школярів. Проблеми шкільної дезадаптації. Стосунки дитини з однолітками та вчителем. Правила спілкування з дітьми. Правила, обмеження, покарання. Вирішення проблем підліткового віку шляхом консультування батьків. Консультування батьків юнаків та дівчат. Консультування батьків з приводу взаємостосунків з дорослими дітьми.

Ключові слова. тривожні діти, агресивні діти, невпевнені діти, гіперактивні діти, сім'я, дитячо-батьківські стосунки.

Практичне заняття 10. Психокорекція дитячо-батьківських і сімейних відношень. (2 год.)

Основна література: 1, 2, 4, 5. *Додаткова література:* 5, 14, 16, 17, 19.

6. Контроль навчальних досягнень.

6.1. Система оцінювання навчальних досягнень студентів.

Вид діяльності студента	максимальна кількість балів за одиницю	Модуль I		Модуль II		Модуль III		Модуль IV	
		Кількість одиниць	Кількість балів	Кількість одиниць	Кількість балів	Кількість одиниць	Кількість балів	Кількість одиниць	Кількість балів
Відвідування лекцій	1	3	3	4	4	4	4	4	4
Відвідування семінарів	1	1	1	2	2	2	2	2	2
Відвідування практичних занять	1	1	1	3	3	4	4	2	2
Робота на семінарсько-му занятті	10	1	10	1	10	1	10	2	20
Робота на практичному занятті	10	1	10	3	30	4	40	2	20
Виконання завдань для самостійної роботи	5	3	15	4	20	4	20	4	20
Виконання модульної контрольної роботи	25	1	25	1	25	1	25	1	25
Виконання ІНДЗ	30							1	30
Разом		-	65	-	94	-	105	-	123
Максимальна кількість балів: 387									
Розрахунок коефіцієнта: 6,45									

6.2. Завдання для самостійної роботи та критерії оцінювання.

Самостійна робота студентів є складовою навчального процесу, важливим чинником, який формує вміння навчатися, сприяє активізації засвоєння студентом знань. Самостійна робота включає опрацювання даних питань та їх конспектування.

Змістовний модуль 1. Психодіагностика як наука та практична діяльність.

Тема 1. Предмет та структура сучасної психодіагностики.

1. Вкажіть етичні аспекти діагностики і морально-етичні норми здійснення психодіагностичного обстеження.
2. Проаналізуйте міждисциплінарні зв'язки психодіагностики.
Основна література: 2, 4, 5. *Додаткова література:* 5, 9, 12, 16.

Тема 2. Психодіагностичні методи. Метод тестів у психодіагностиці.

1. Розкрийте поняття психологічний діагноз, надійність та валідність психодіагностичних методик, визначте їх види.
2. Вкажіть особливості адаптації іноземних тестів.
Основна література: 2, 4, 5. *Додаткова література:* 5, 9, 12, 16

Тема 3. Проективний метод як діагностична процедура.

1. Значення проективного підходу у дослідженні неусвідомлюваних явищ психіки.
2. Використання проективних методик в роботі з досліджуваними різних вікових груп. Методики «Дош», тест С. Розенцвейга.
Основна література: 2, 4, 5. *Додаткова література:* 1, 2, 16, 20.

Змістовний модуль 2. Психодіагностика психічних процесів та емоційно-вольової сфери особистості.

Тема 4. Особливості психодіагностики пізнавальних процесів.

1. Вкажіть критерії готовності дитини до шкільного навчання.
2. Підберіть і охарактеризуйте методики діагностики готовності дитини до шкільного навчання.
Основна література: 1, 4, 5. *Додаткова література:* 1, 2, 12, 15, 16.

Тема 5. Психодіагностика інтелекту.

1. Розкрийте поняття емоційного інтелекту.
2. Проведіть дослідження інтелекту за допомогою тесту Векслера, проаналізуйте отримані результати.
Основна література: 1, 4, 5. *Додаткова література:* 1, 4, 12, 15, 16.

Тема 6. Психодіагностика здібностей.

1. Розкрийте поняття креативності як системи творчих здібностей. вкажіть параметри креативності,
2. Дослідити особливості креативності за допомогою методики Торренса.
Основна література: 1, 4, 5. *Додаткова література:* 1, 4, 12, 15.

Тема 7. Психодіагностика емоційно-вольової сфери особистості.

1. Розкрийте поняття емоційного вигорання.
2. Проведіть дослідження рівня емоційного вигорання за методикою В.В.Бойка.
Основна література: 1, 4, 5. *Додаткова література:* 1, 4, 9, 7.

Змістовний модуль 3. Психодіагностика індивідуально-психологічних властивостей особистості

Тема 8. Діагностика типології та рис особистості.

1. Вкажіть важливість використання знань з візуальної психодіагностики у практичній діяльності педагога.
2. Проаналізуйте дослідження почерку як один із можливих методів візуальної психодіагностики.

Основна література: 1, 4, 5. *Додаткова література:* 2, 8, 15, 16, 17.

Тема 9. Психодіагностика темпераменту та характеру.

1. Вкажіть діагностичні можливості проєктивних методик в практиці психологічної діагностики характеру.
2. Підберіть та проаналізуйте методики діагностики самооцінки особистості.

Основна література: 1, 4, 5. *Додаткова література:* 2, 8, 15, 16, 17.

Тема 10. Психодіагностика мотивації.

1. Розробіть програму діагностики особливостей розвитку мотиваційної сфери дітей, що поступають в школу, спрямованої на виявлення домінування ігрового чи пізнавального мотивів.
2. Підберіть методики для діагностики мотивації.

Основна література: 1, 4, 5. *Додаткова література:* 1, 3, 12, 15, 16.

Тема 11. Діагностика міжособистісних стосунків.

1. Розкрийте особливості міжособистісних конфліктів як об'єкту психодіагностики, особливості здійснення діагностики конфліктів в різних сферах та її зв'язку з психопрофілактикою конфліктів.
2. Підберіть методики для діагностики міжособистісних стосунків.

Основна література: 1, 4, 5. *Додаткова література:* 3, 4, 9, 16, 17.

Змістовний модуль 4. Психокорекція як базовий складник професійної діяльності

Тема 12. Зміст та структура психокорекції.

1. Охарактеризуйте сучасний стан психодіагностики та корекції.
2. Розкрийте поняття норми в психокорекційній практиці.

Основна література: 1, 2, 3, 5. *Додаткова література:* 5, 14, 17, 19.

Тема 13. Методи, психотехніки, технології практичної психокорекції.

1. Вкажіть переваги ігрових методів у психологічній корекції.
2. Охарактеризуйте особливості тілесно-орієнтованих методів у психологічній корекції.

Основна література: 1, 2, 3, 5. *Додаткова література:* 5, 14, 17, 19.

Тема 14. Індивідуальна і групова психокорекція.

1. Проаналізуйте переваги та недоліки індивідуальної та групової психокорекції.
2. Складіть план групової корекційної роботи (тренінгу) за обраною темою.

Основна література: 1, 2, 3, 5. *Додаткова література:* 5, 14, 17, 19.

Тема 15. Психокорекція дитячо-батьківських і сімейних відношень.

1. Підберіть і охарактеризуйте методики корекції дитячо-батьківських і сімейних відношень: «Сімейна фотографія». «Сімейна скульптура» і «Сімейна хореографія». «Сімейний ритуал». «Порівняння цінностей».

Основна література: 1, 2, 3, 5. *Додаткова література:* 5, 14, 17, 19.

Загальні критерії оцінювання самостійної роботи студентів.

Самостійна робота студентів включає опрацювання даних питань та їх конспектування. Оцінювання за тему здійснюється за 5-бальною шкалою. При оцінюванні студента за тему враховується опрацювання ним усіх питань з даної теми. При визначенні кількості балів за тему викладач керується такими критеріями:

Оцінка	Критерії оцінювання
5	Оцінюється завдання, що містить відповіді, в яких навчальний матеріал відтворюється в повному обсязі, відповідь правильна, обґрунтована, логічна, містить аналіз і систематизацію, зроблені аргументовані висновки. Студент здатний висловити власне ставлення до альтернативних міркувань з конкретної проблеми, проявляє вміння самостійно та аргументовано викладати матеріал. Практичне завдання виконане правильно, як з використанням типового алгоритму, так і за самостійно розробленим алгоритмом.
4	Оцінюється завдання, що містить відповіді, в яких відтворюється значна частина навчального матеріалу. Студент виявляє знання і розуміння основних положень з навчальної дисципліни, певною мірою може аналізувати матеріал, порівнювати та робити висновки. У відповідях допущені несуттєві помилки, має місце недостатня аргументованість при викладенні матеріалу, нечітко виражене ставлення слухача до фактів.
3	Студент у цілому оволодів суттю питань з даної теми, намагається аналізувати факти й події, робити висновки, але дає неповні відповіді на запитання, припускається грубих помилок при висвітленні матеріалу. У практичних завданнях припущені несуттєві помилки.
2	Оцінюється завдання, що містить відповіді на рівні елементарного відтворення окремих фактів, елементів, об'єктів, фрагментів навчального матеріалу. Студент виявив неспроможність висвітлити питання чи питання висвітлені неправильно, безсистемно, з грубими помилками, відсутні розуміння основної суті питань, висновки, узагальнення.
1	Оцінюється завдання, що містять знання у формі окремих фактів, елементарних уявлень, що відтворюють незначну частину навчального матеріалу, володіють окремими видами умінь на рівні копіювання зразка, виконання певної навчальної дії.

6.3. Форми проведення модульного контролю та критерії оцінювання.

Модульний контроль проводиться за навчальним матеріалом окремих модулів після завершення лекційних і семінарських занять в письмовій формі. Тривалість проведення письмового модульного контролю становить 2 академічні години.

Модульний контроль проводиться в письмовій формі і містить 25 різних за формою тестів. За кожну правильну відповідь на одне тестове завдання виставляється 1 бал, за неправильну відповідь – 0 балів. Максимальна кількість балів за виконання роботи – 25.

6.4. Форми проведення семестрового контролю та критерії оцінювання.

Семестровий контроль з дисципліни проводиться відповідно до навчального плану у вигляді екзамену в терміни, встановлені графіком навчального процесу. Контроль навчальної діяльності студентів здійснюється за допомогою рейтингової системи оцінювання за 100-бальною шкалою.

Зарахування балів здійснюється за результатами поточного і модульного контролю якості знань студента протягом навчального року, якщо він виконав всі види навчальної роботи, передбачені навчальною програмою, без порушення встановлених термінів, успішно пройшов модульний контроль і набрав кількість балів, яка відповідає позитивній підсумковій семестровій модульній оцінці в діапазоні від 1 до 60 балів (включно), а результати підсумкового контролю (іспиту) оцінюються від 1 до 40 балів (включно). Підсумковий бал за екзамен складається з суми балів за виконання всіх завдань таким чином: завдання в питаннях від 1 до 30 – 1 бал; завдання в питаннях від 31 до 35 – 2 бали; максимальна кількість балів – 40 балів.

6.5. Орієнтований перелік питань для семестрового контролю.

1. Розкрийте зміст поняття «надійність психодіагностичних методик».
2. Охарактеризуйте принципи психокорекційної роботи.
3. Визначте і охарактеризуйте етичні норми психодіагностики.
4. Охарактеризуйте особливості психокорекції агресії та агресивної поведінки у дітей.
5. Дайте визначення поняття, предмету і структури психодіагностики.
6. Охарактеризуйте види психокорекційних програм.
7. Класифікуйте проєктивні методики.
8. Розкрийте особливості використання психогімнастики в колекційній роботі.
9. Визначте місце психодіагностики в профорієнтації та професійно- психологічному відборі.
10. Назвіть вимоги до складання психокорекційних програм.
11. Визначте і дайте характеристику рівнів психологічного діагнозу.
12. Охарактеризуйте основні способи оцінки ефективності психокорекційних заходів
13. Визначте основні сфери застосування психодіагностичних методик.
14. Розкрийте особливості групової дискусії як провідного методу соціально-психологічної корекції.
15. Проаналізуйте основні історичні етапи виникнення психодіагностики.
16. Дайте характеристику ігротерапії, розкрийте основні психологічні механізми корекційного впливу гри.
17. Розкрийте поняття суб'єктивного та об'єктивного підходу в психодіагностичній науці.
18. Дайте характеристику методу бібліотерапії в психокорекційній роботі.
19. Розкрийте сутність поняття «валідність тесту». Назвіть і охарактеризуйте види валідності.
20. Дайте загальну характеристику арттерапії, визначте мету та основні її напрямки.
21. Проаналізуйте проблему адаптації зарубіжних тестів.
22. Доведіть доцільність використання танцювальної терапії та музикотерапії в дитячому віці.
23. Класифікуйте психодіагностичні методики.
24. Охарактеризуйте казкотерапію як один з методів психокорекції та визначте основні прийоми роботи з казкою.
25. Розкрийте особливості етапів психодіагностичного процесу.
26. Визначте умови та основні методи індивідуального психокорекційного впливу. Доведіть необхідність використання індивідуальної психокорекції.
27. Розкрийте зв'язок психодіагностики з іншими галузями психології.
28. Охарактеризуйте специфіку групової психокорекції.
29. Розкрийте специфіку використання методу анкетування в психодіагностиці.
30. Охарактеризуйте особливості комплектування групи для поведіння психокорекційних занять.
31. Охарактеризуйте малоформалізовані методики.
32. Вкажіть особливості групової динаміки.
33. Охарактеризуйте формалізовані методики.
34. Вкажіть класифікацію корекційних груп, дайте їх характеристику.
35. Дайте характеристику основним принципам психодіагностики.
36. Охарактеризуйте особливості методів психодіагностики в психокорекційній роботі.
37. Розкрийте сутність психодіагностики в системі психопрофілактичних та реабілітаційних заходів
38. Визначте основні напрямки психокорекційної роботи з сім'єю.
39. Охарактеризуйте методики корекції дитячо-батьківських та сімейних відносин.
40. Розкрийте слабкі та сильні сторони методу спостереження.
41. Проаналізуйте структуру психокорекційної роботи, її основні стадії та прийоми.
42. Розкрийте зміст поняття «тест» в системі психодіагностичних методів.
43. Охарактеризуйте використання проєктивного малюнку в системі психокорекційної роботи.
44. Проаналізуйте основні проблеми комп'ютеризації психологічних досліджень.
45. Розкрийте особливості психокорекційної роботи в лялькотерапії.

46. Вкажіть особливості групового тестування.
47. Охарактеризуйте етапи психокорекційної роботи з дітьми.
48. Розкрийте психокорекційний зміст соціального-психологічного тренінгу в роботі соціального педагога.
49. Дайте загальну характеристику вербальних і невербальних психодіагностичних методик.
50. Проаналізуйте особливості методів коєкції страхів у дітей.
51. Розкрийте поняття загальних і спеціальних здібностей, охарактеризуйте особливості дослідження спеціальних здібностей на прикладі Теплінг-тесту, опитувальника Г. Гарднера.
52. Розкрийте особливості діагностики характеру особистості за допомогою проєктивних методик- «Неіснуюча тварина», «Дім. Дерево. Людина», «Автопортрет» та ін.
53. Охарактеризуйте особливості використання методу соціометрії.
54. Визначте і дайте характеристику особливостей застосування тесту фрустраційних реакцій Розенцвейга.
55. Дайте характеристику методів дослідження вольової сфери особистості та вкажіть особливості дослідження рівня суб'єктивного контролю особистості за допомогою опитувальника Дж.Роттера
56. Розкрийте поняття інтелекту та розумового розвитку. Визначте особливості діагностики розумового розвитку учнів за методикою «Шкільний тест розумового розвитку».
57. Розкрийте особливості психодіагностики темпераменту за допомогою тесту Айзенка.
58. Охарактеризуйте особливості застосування проєктивної техніки «Малюнок сім'ї».
59. Розкрийте своєрідність дослідження особливостей адаптації учнів за допомогою проєктивної методики «Дерево» та методики дослідження соціально-психологічної адаптації К. Роджеса – Р. Даймонда.
60. Розкрийте особливості діагностики готовності дитини до шкільного навчання.
61. Визначте і дайте характеристику методів дослідження особливостей відчуття та сприймання.
62. Розкрийте особливості психодіагностики акцентуацій характеру особистості за допомогою тесту К.Леонгарда-Х.Шмішека та патохарактерологічного діагностичного опитувальника (ПДО) О. Є. Лічко.
63. Визначте і дайте характеристику методів дослідження уваги.
64. Визначте і дайте характеристику методів психодіагностики мислення школярів.
65. Дайте характеристику методів дослідження емоційних і психічних станів особистості, вкажіть особливості методики діагностики рівня шкільної тривожності Філіпса.
66. Охарактеризуйте особливості методики діагностики показників агресії А.Басса - А.Дарки.
67. Розкрийте своєрідність дослідження творчого мислення за допомогою методики Е.Торранса.
68. Визначте особливості дослідження рівня інтелектуального розвитку за допомогою методики Равена.
69. Визначте особливості дослідження рівня інтелектуального розвитку за допомогою тестів Векслера та Айзенка.
70. Визначте і дайте характеристику методів дослідження пам'яті.
71. Розкрийте особливості виміру ситуативної та особистісної тривожності за допомогою тест-опитувальника Спілбергера-Ханіна.
72. З'ясуйте особливості застосування методики «Коректурна спроба» у роботі з дітьми дошкільного та молодшого шкільного віку.
73. Дайте характеристику застосування методів психодіагностики міжособистісних стосунків та вкажіть особливості застосування тесту Лірі.
74. Проаналізуйте особливості діагностики характерологічних рис особистості за допомогою багатофакторного особистісного опитувальника Р. Кеттелла 16Р.
75. Охарактеризуйте діагностику рівня самооцінки та рівня домагань за допомогою тестових методик.
76. Розкрийте особливості психодіагностики мотиваційної сфери особистості, проаналізуйте особливості використання тесту дослідження мотивації досягнень А. Мехрабіана та методики дослідження мотивації досягнень Ю.Орлова.

6.6. Шкала відповідності оцінок.

Оцінка	Кількість балів
Відмінно	90-100 балів
Дуже добре	82-89 балів
Добре	75-81 балів
Задовільно	69-74 балів
Достатньо	60-68 балів
Незадовільно	0 - 59 балів

7. Навчально-методична карта дисципліни «Основи психодіагностики і корекції».

Разом: 135 год, лекції – 30 год, семінарські заняття – 14 год, практичні заняття – 20, індивідуальна робота – 18 год., модульний контроль – 8 год., самостійна робота – 45 год.

Тиждень															
Модулі	Змістовий модуль I.			Змістовий модуль II.				Змістовий модуль III.				Змістовий модуль IV			
Назва модуля	Психодіагностика як наука та практична діяльність.			Психодіагностика психічних процесів та емоційно-вольової сфери особистості.				Психодіагностика індивідуально-психологічних властивостей особистості				Психокорекція як базовий складник професійної діяльності			
Лекції	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15
Теми лекцій	Предмет та структура сучасної	Психодіагностичні методи.	Метод тестів у психодіагностиці. Проективний метод як	Особливості психодіагностики пізнавальних процесів.	Психодіагностика інтелекту	Психодіагностика здібностей	Психодіагностика емоційно-вольової сфери особистості.	Діагностика типології та рис особистості.	Психодіагностика темпераменту та характеру	Психодіагностика мотивації	Діагностика міжособистісних стосунків.	Зміст та структура психокорекції.	Методи, психотехніки, технології практичної	Індивідуальна і групова психокорекція	Психокорекція дитячо-батьківських і
Теми семінарських і практичних занять	Предмет та структура сучасної			Особливості психодіагностики пізнавальних процесів.	Психодіагностика інтелекту	Психодіагностика здібностей	Психодіагностика емоційно-вольової сфери особистості.	Діагностика типології та рис особистості.	Психодіагностика темпераменту та характеру	Психодіагностика мотивації	Діагностика міжособистісних стосунків.	Зміст та структура психокорекції.	Методи, психотехніки, технології практичної психокорекції.	Індивідуальна і групова психокорекція	Психокорекція дитячо-батьківських і сімейних стосунків.
Самост. Р.	Пункт 6.2			Пункт 6.2				Пункт 6.2				Пункт 6.2			
ІНДЗ	протягом курсу одне ІНДЗ														
Види поточного контролю	Модульна контрольна робота 1			Модульна контрольна робота 2				Модульна контрольна робота 3				Модульна контрольна робота 4			
Підсумковий контроль	Екзамен														

8. Рекомендовані джерела.

Основна (базова) література:

1. Вікова психологія і психодіагностика: підручник для студ. вищ. навч. закладів / Л.Г.Терлецька; М-во освіти і науки, молоді та спорту України. - Київ: Слово, 2013 - 608 с.
2. Кузікова С.Б. Теорія і практика вікової психокорекції: Навч. посібник. 2-ге вид., стер. — Суми: ВТД «Університетська книга», 2015. — 384 с.
3. Мельничук О.Б. Основи психоконсультації та психокорекції. Навч. посібник. Рекоменд. ВР НПУ ім. М.П. Драгоманова. О.Б. Мельничук. – Київ: Каравела, 2019. – 390с.
4. Мельничук О.Б. Психологічна діагностика: [навчальний посібник для студентів подвійних спеціальностей із спеціальністю «Практична психологія»] / О.Б. Мельничук. – Київ: Каравела, 2018. – 316 с.
5. Моргун В. Ф. Основи психологічної діагностики: навч. посіб. для студ. вищ. навч. закл. / В. Ф. Моргун, І. Г. Тітов. – 3-є видання К.: Слово, 2013. – 464 с.

Додаткова література:

1. Болтівець С.І., Бастуй Н.А. та інші. Практикум з психодіагностики / Укладачі: Музика О.О., Остринська В.М., Остринський В.В. – 2-е вид., виправлене та доповнене. – Житомирський державний пед. університет ім. Івана Франка, 2000. – 160 с.
2. Дитяча психодіагностика: навчально-методичний посібник / О. М. Гріньова, Л.А.Терещенко; рецензент: М. Д. Максименко, Л. М. Ширяєва. - Вінниця: ТОВ "Нілан-ЛТД", 2015. - 228 с.
3. Галян О. І. Експериментальна психологія: навч. посіб. / О.І. Галян, І.М. Галян. – К.: Академвидав, 2012. – 400 с. – (Серія «Альма-матер»).
4. Зубрицька-Макота І.В. Психодіагностика: навч. - метод. посібник / І.В. Зубрицька-Макота. – Львів: СПОЛОМ, 2013. – 346 с.
5. Карпенко Н.В. Діагностика психічного розвитку дитини в роботі педагога (вчителя, вихователя). Навч. пос. 3-тє вид. Рек. МОНУ К.: Каравела, 2019. 248 с.
6. Кузікова С.Б. Основи психокорекції: навчальний посібник. – Київ: Вид-во «Академвидав», 2012. – 320 с.
7. Мар'єнко Б.С. Основи психопатології: Навч.посібник. – Львів: Видавничий центр ЛНУ імені Івана Франка, 2006. – 120с.
8. Маковська О.А. Психодіагностика професійної придатності: навчально-методичний посібник / Олена Анатоліївна Маковська ; Міністерство освіти і науки України, Глухівський національний педагогічний університет імені Олександра Довженка. – Глухів: РВВ ГНПУ ім.О. Довженка, 2015. – 70 с.
9. Методичний довідник з психодіагностики: навчально-методичний посібник/ С.А.Поліщук. - Суми: Університетська книга, 2009. – 442с. с.
10. Панок В., Титаренко Т. Основи практичної психології. – К.: Либідь, 2006. –533 с.
11. Поліщук С. А. Методичний довідник з психодіагностики: Навч. метод. посіб. – Суми, ВТД «Університетська книга», 2009. – 442 с.
12. Практикум з психодіагностики / Укладачі: Музика О.О., Остринська В.М., Остринський В.В. – 2-е вид., виправлене та доповнене. – Житомирський державний пед. ун-т ім. Івана Франка, 2000. – 160 с.
13. Практична психологія : навч. посіб. для студ. вищ. навч. закл. / М.С. Корольчук, В.М. Корольчук, Г.М. Ржевський та ін. – К.: Київ. нац. торг.-екон. ун-т, 2014. – 728 с.
14. Практикум із групової психокорекції. Максименко С.Д., Прокоф'єва О.О., Царькова О.В., Цехмістер Я.В., Кочкурова О.В. Видавництво «Видавничий Дім "Слово"», 2015 р. -752с.
15. Психодіагностика особистості підлітка: навчально-методичний посібник для студентів-бакалаврів педагогічних і психологічних спеціальностей / за ред. О. Д. Кравченко, В.Ф.Моргуна. – 2-ге видК.: Слово, 2013. - 136 с.

16. Психодіагностика: навч. посібник / І. М. Галян. - 2-ге вид., стереотип. - Київ: Академвидав, 2011. - 464 с.
17. Психодіагностика: навчальний посібник для студ. вищ. навч. закладів / М. С. Корольчук, В.І.Осьодло; ред. М. С. Корольчук. - Київ: Ельга; Київ: Ніка-Центр, 2004. - 400 с
18. Психологічне консультування. Митник О.Я., Томаржевська І.В. Видавництво «Видавничий Дім "Слово"», 2016 р. – 128с.
19. Тренінг особистісного зростання. Святенко Ю.О. Видавництво «Видавничий Дім "Слово"», 2017 р.-112с.
20. Фурман А.В. Психодіагностика особистісної адаптованості. – Тернопіль: Економічна думка, 2003.
21. Харцій О.М. Візуальна психодіагностика. Навч. посібник. К.: Каравела, 2019. 224 с.
22. Цимбалюк І.М. Психологічне консультування та корекція. Навчальний посібник. - К.: ВД «Професіонал», 2005. - 656с.
23. Шамлян К.М. Проективні методи дослідження особистості: підручник / Каріна Шамлян, Марина Кліманська; Міністерство освіти і науки України, Львівський національний університет імені Івана Франка. – Львів : ЛНУ імені Івана Франка, 2014. – 456 с.